

Sveriges lantbruksuniversitet

Kort om universitetet

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) campus Ultuna ligger utanför Uppsala, men huvudverksamheten är förlagd även till Alnarp, Skara och Umeå. Försöksverksamhet, forskning och utbildning bedrivs över hela landet. Sett till antalet studenter är SLU ett litet universitet med omkring 3 400 studenter. I motsats till de flesta lärosäten, där söktrycket har minskat betydligt, såg SLU en tvåprocentlig ökning av antalet nya studenter 2006. Antalet ansökningar ökade till både program och fristående kurser¹.

Vid SLU är andelen studenter med arbetarbakgrund låg, och andelen med utländsk bakgrund är mycket låg. Den senaste femårsperioden har inte inneburit några förändringar i detta avseende, även om den befintliga statistiken – i tabellerna nedan – är knapphändig.

Andel med högt utbildade föräldrar, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Sveriges lantbruksuniversitet	30	–	–	–	29
Jämförelsetal *	1,85	–	–	–	1,60

*Ett jämförelsetal över 1 innebär en *högre* andel än genomsnittet för befolkningen i de huvudsakliga rekryteringsområdena.

Andel med arbetarbakgrund, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Sveriges lantbruksuniversitet	18	–	–	–	19
Jämförelsetal *	0,48	–	–	–	0,53

*Ett jämförelsetal under 1 innebär en *lägre* andel än genomsnittet för befolkningen i de huvudsakliga rekryteringsområdena.

Andel med utländsk bakgrund, nybörjare respektive läsår, procent

	01/02	02/03	03/04	04/05	05/06
Sveriges lantbruksuniversitet	4	5	5	6	5
Jämförelsetal *	0,30	–	–	0,49	0,37

*Ett jämförelsetal under 1 innebär en *lägre* andel än genomsnittet för befolkningen i de huvudsakliga rekryteringsområdena.

¹ SLU:s årsredovisning för 2006, s. 2

Källa: Registerdata SCB/Högskoleverket

Kvarvaro efter två års studier*, registrerat nybörjarläsåret 2003/04, procent

Föräldrars utbildningsnivå	Kvar	Annat lärosäte	Ej kvar	
Högst gymnasial (=låg)	72	11	17	100
Eftergymnasial (=hög)	58	20	22	100
Alla	65	16	20	100

*Registrering 2005/06, gäller programstudenter som börjat på minst treåriga program 2003/04

Källa: SCB, bearbetning Högskoleverket

Sammantaget är det en påtagligt högre andel studenter med lågutbildade föräldrar som finns kvar på SLU år 2005, efter att ha börjat läsa på ett program läsåret 2003/04 jämfört med studenter med högutbildade föräldrar. Andelen som bytt till något annat lärosäte är högre än man kanske kunde förvänta, då många av utbildningarna vid SLU inte finns någon annanstans.

Tvärtemot de flesta lärosäten har huvudtendensen under den senaste tioårsperioden för SLU gått i riktning mot en minskad andel avhopp, fram till det år som redovisas i tabellen då det skett en ökning.

Den analys av studenternas avhopp som SLU gör utifrån Ladok-uppgifter visar att av de studenter som påbörjar en programutbildning slutar i genomsnitt drygt 20 procent utbildningen efter första studieåret. Variationen är stor mellan olika program. Endast de korta yrkesutbildningarna och veterinärprogrammet (sammantaget en fjärdedel av SLU:s helårsstudenter på program) når målet att 75 procent av de antagna ska ha avlagt examen.

Utbildningsutbud

Majoriteten av studenterna vid SLU följer utbildningsprogram och endast en liten andel (drygt 15 procent 2006) läser fristående kurser. SLU ger mestadels akademiska utbildningar som inte finns vid något annat svenskt lärosäte, exempelvis inom veterinärmedicin, markvetenskap och landskapsarkitektur. Universitetet ger ett tiotal yrkesutbildningsprogram inom landskap, trädgård, skog och jordbruk. SLU strävar efter att erbjuda fler sammanhållna kurspaket eller kursblock efter önskemål från utländska partneruniversitet och studenter som vill fullfölja en viss kurskombination utan oönskade studieuppehåll.

SLU har svårt att fylla platserna på ungefär hälften av utbildningarna. Samtidigt har universitet några av de mest översökta programmen i landet – veterinärprogrammet, djursjukvårdarprogrammet, samt etologi och djurskydd. Utbildningar med inriktning mot djur, trädgård och landskap, civilingenjörsprogrammet i energisystem samt jägmästar- och skogsvetarpro-

grammen fortsätter att vara populära, medan färre är intresserade av bioteknologi- och livsmedelsutbildningen.

Den starka naturvetenskapliga inriktningen på de erbjudna programmen vid SLU medför att gruppen presumtiva studenter i landet är i minskande, då intresset för naturvetenskapliga utbildningar trendmässigt har minskat. Antalet elever som läser naturvetenskaplig inriktning vid naturbruksgymnasier har däremot ökat och dessa utgör en viktig rekryteringsgrupp för SLU.

År 2005 gav SLU cirka 60 olika distanskurser som följdes av drygt 1 400 studenter. Året därpå hade antalet kurser ökat till 75 men antalet studenter förändrats endast marginellt. SLU konstaterar att utbudet av distanskurser har expanderat under hela 00-talet men tillströmningen av studenter har ökat först de två senaste åren. Förändringen menar universitetet bland annat beror på insatser från nätuniversitetet för att främja intresset för distansstudier, SLU:s profilering och det sammantagna utbudet av kurser. Av antalet helårsstudenter på fristående kurser är 40 procent registrerade på distanskurser.

Högskoleförberedande utbildningar

Sedan 2005 är SLU huvudman för det skogliga basåret som ges på Naturbruksgymnasiet Jällaskolan i Uppsala. Utbildningen ger platsgaranti på skogsmästarprogrammet. Av de 17 studenter som antogs till basåret hösten 2006 gick 15 vidare till programmet. Ursprungligen inrättades basåret för att få fler kvinnliga sökande till skogsmästarprogrammet, vilket verkar ha lyckats.

Även en naturvetenskaplig bastermin har inrättats på försök, "Nyckel till natur och miljö" (20 p), och gavs för första gången vårterminen 2006. Basterminen är en behörighetsgivande förutbildning med ett visst antal platser avsatta på program inom fakulteten för naturresurser och lantbruksvetenskap. Av de 13 studenter som fullföljde sina studier påbörjade 10 studenter utbildningar vid SLU, de flesta på landskapsarkitektprogrammet.

Förändringar under perioden

SLU har i likhet med flertalet andra högskolor i landet för få antagna studenter i förhållande till antalet erbjudna platser. I denna situation gäller det att utveckla och avveckla program med hänsyn till den verkliga efterfrågan. Detta har under senare tid inneburit att SLU exempelvis upphört med grundutbildning inom lantbruksteknik. Man har ökat antalet platser på djur- och landskapsrelaterade program, inrättat nya program inom etologi och djurskydd, livsmedelstillsyn och natur, hälsa och trädgård, samt i samverkan med annat universitet två civilingenjörsprogram. Det senare innebär att bredden på SLU:s grundutbildning har ökat under senare år och universitetets förhoppningsvis är att i och med detta vidga kretsen av presumtiva sökanden.

Studentrekrytering

Rekryteringsförutsättningar 2002–2005

Eftersom SLU är ett universitet med en egen utbildningsnisch och som dessutom finns på flera platser i landet, från Umeå i norr till Alnarp i söder, så har man en för den svenska högskolan unik regional spridning av sökande till grundutbildningen. Detta i kombination med att det speciella utbildningsutbudet gör att SLU rekryterar en hög andel studerande från regioner som traditionellt har en låg generell utbildningsnivå.

En översyn som SLU har gjort tidigare visar att man rekryterar regionalt till sina respektive utbildningsorter, och att till exempel Alnarp är mer regionalt rekryterande än Umeå och Ultuna². Samtidigt visar en nyligen genomförd undersökning att SLU är ett av de minst kända universiteten i Sverige och att många studenter läser där för att släktingar och vänner gjort det.

Åldersspridningen är stor, och i synnerhet på de kortare programmen är medelåldern relativt hög. Många av programmen har en stor obalans mellan könen, och de program som handlar om djur har nästan undantagslöst kvinnliga sökande.

Allmän verksamhet för rekrytering

Rektor och styrelsen för SLU har initierat ett omfattande arbete för att profilera SLU, där även frågan om hur fler ungdomar ska kunna göras mer intresserade av universitetets utbildningar tas upp.

Ett mål för nuvarande rekryteringsarbete är att marknadsföra de program som har ett svagt söktryck. Det övergripande målet är att arbetet med rekrytering av studenter ska resultera i minst två behöriga sökande per plats. Därutöver ska arbetet anpassas så att program med få studenter av underrepresenterat kön ska förändras. Vidare ska allt informationsmaterial och beskrivningar av program vid SLU vara allsidigt med avseende på kön och etnicitet.

Flera typer av utåtriktade aktiviteter för rekrytering av studenter genomförs där trycksaker, internet och mötesplatser av olika slag används. Den mix av marknadsföringsåtgärder som används justeras utifrån resultaten från de utvärderingar som görs fortlöpande i syfte att få reda på hur presumtiva studenter uppfattar marknadsföringsinsatserna.

Verksamhet för breddad rekrytering 2003–2006

Satsningar genomförs för att göra SLU mer känt hos en bredare allmänhet, bland annat i profileringsarbetet. Universitetet framhåller de *personliga kontakterna och samtalen* som mycket värdefulla för att påverka rekryteringen. SLU har exempelvis bjudit in gymnasister från bland annat Stockholms nordvästra förorter. Att i en dialog kunna berätta om exempelvis de land-

---

² SLU:s årsredovisning för 2006, s. 11

skapsarkitekt- och ingenjörutbildningar som erbjuds, kan enligt universitetet innebära ett helt annat intresse för SLU än vad som blir resultatet av namnets betoning på lantbruk.

SLU-ambassadörer rekryteras bland SLU:s studenter med en så bred sammansättning som möjligt med hänsyn till kön, etnicitet och bakgrund. Detsamma gäller för bildspråket i de *trycksaker* som produceras inom ramen för studentrekryteringen, med exempelvis betydligt fler studenter med utländsk bakgrund än vad som finns på campus.

Gefyra var namnet på ett rekryteringsprojekt som genomfördes under 2003, med hjälp av finansiella medel från Rekryteringsdelegationen. Projektet omfattade kontakt med andra universitet och nätverk, möten med gymnasieelever med invandrarbakgrund och kontinuerlig förankring inom universitetet för att skapa en varaktighet och en grund i arbetet med breddad rekrytering. Det sistnämnda är också projektets viktigaste resultat, enligt den rapport som skrivits.³

Även enskilda institutioner har engagerat sig i breddad rekrytering och institutionen för stad och land har till exempel haft läxläsning med elever i en Uppsalaskola.

Internt har varje fakultet under 2006 inrättat *likabehandlingsgrupper* med syfte att följa upp den likabehandlingspolicy som SLU:s styrelse beslutat om.

Universitetet har uppmärksammat att studenterna tar starkt intryck av *introduktionen* till studierna vid SLU, främst genom den så kallade insparken (motsvarande "nollning"), som vissa upplevt som kränkande. SLU:s studentkårer har därför startat en utbildning för samtliga som är inblandade i dessa välkomstarrangemang, för att göra dessa studenter uppmärksamma på bland annat vilka moment som kan verka kränkande samt nödvändigheten att se de nya studenterna som individer.

Reell kompetens och alternativt urval

Antalet sökande som åberopar reell kompetens är lågt vid SLU men ökande. Många av dem som söker in denna alternativa väg har dock inte relevanta meriter eller rättmätiga skäl som kan styrkas. År 2005 bedömdes 30 sökande och året därpå 45. Bedömningarna görs i samråd med företrädare för berörda utbildningar. Endast ett fåtal studenter antogs via reell kompetens eftersom många av dem sökt utbildningar med högt söktryck och de ofta inte har tillräckligt höga betyg i övrigt.

SLU använder möjligheten till alternativt urval på två utbildningar. Till hippologprogrammet antas sökande via särskilt antagningsprov där praktiska häst- och ridkunskaper prövas. Från 2005 används även alternativt urval på trädgårdsingenjörsprogrammets inriktning mot design, i form av antagningsprov som prövar bildrelaterade förmågor.

---

³ *Breddad rekrytering på SLU under våren 2003*, von Schantz

Uppföljning och utvärdering

SLU har genomfört olika typer av uppföljningar som har bäring på breddad rekrytering och som används för att utveckla verksamheten.

En av dessa är en studiesocial enkät som genomfördes för andra gången 2005, med drygt 1 600 svarande grundutbildningsstudenter vid SLU:s alla orter. Analysen visar vissa skillnader mellan utbildningarna och att mer än hälften av studenterna (67 procent av kvinnorna och 47 procent av männen) ofta känner stressymptom. SLU har avsatt medel både på gemensam och på fakultetsnivå för åtgärder utifrån enkätresultaten. De har använts till utveckling av programmen, aktiviteter för studenterna och kompetensutveckling av lärarna. SLU:s styrelse har beslutat att studiesociala enkäter ska genomföras med jämna mellanrum.⁴

Som nämnts tidigare görs uppföljning av studenternas avhopp med hjälp av Ladok-uppgifter. SLU har i sin analys identifierat en tendens att studenterna bestämmer sig senare för vilken utbildning de slutligen vill gå; ofta ändrar de sig långt in på den första terminen. På flera av fakulteterna har studieavhoppsutredningarna lett till att nya rutiner prövas och att nya pedagogiska metoder genomförs.⁵

Högskoleverkets bedömning

Utfall i förhållande till förutsättningar

SLU har en homogen studentgrupp och tillhör de lärosäten i landet som i minst utsträckning attraherar studenter med arbetarbakgrund. Samtidigt är SLU det lärosäte som rekryterar den klart största andelen studenter vars föräldrar är företagare eller lantbrukare. Homogeniteten gäller också den etniska bakgrunden bland grundutbildningens studenter, som till 95 procent är svensk. En starkt bidragande orsak till att det ser ut på det viset är att SLU är så okänt för merparten av befolkningen.⁶ Det är nästan enbart de som har eller har haft någon anknytning till SLU som har kunskap om universitetet och dess utbildningar. Merparten av SLU:s studenter har fått kännedom om SLU genom släktingar och andra sociala nätverk. De underrepresenterade grupperna saknar i hög utsträckning kontaktnät som kan förmedla sådan information.

Merparten av SLU:s utbildningar är jordbruks-, skogsbruks-, landsbygds- och djurrelaterade och dessa hamnar långt ner på de flesta ungdomars önskelistor över framtida högskoleutbildningar. Kanske kan SLU:s nya profilmaterial och den omarbetade webbplatsen kompensera en del av den nack-

---

⁴ SLU:s årsredovisning för 2006, s. 7–8

⁵ SLU:s årsredovisning för 2006, s. 12–13, 43

⁶ Detta enligt ett universitetsinternt undersökningsprojekt år 2003 finansierat av Rekryteringsdelegationen.

delen – tillsammans med den aktuella samhällsdebatten om miljö och hållbar utveckling.

Hur man arbetat med breddad rekrytering

Satsningar genomförs för att göra SLU mer känt hos en bredare allmänhet, som man bedömer vara det viktigaste att lägga fokus på just nu. Det finns hos SLU numera en bredd i utbildningsutbudet som borde kunna attrahera en bredare studentgrupp, och lärosätet behöver fortsätta sina förnyelsesträvanden även vad gäller utbildningsprocesserna. För övrigt finns i princip samma infrastruktur för en breddad rekrytering som hos andra lärosäten.

SLU är medvetet om behovet att förändra snedrekryteringen som råder vid universitet, men framhåller att det kommer att ta tid. Frågan om rekrytering och kvarvaro ligger högt på dagordningarna inom flertalet grundutbildningsorgan vid universitetet. När SLU lyckas attrahera nya målgrupper måste hela universitetet vara berett att ta emot dessa och vara öppet för att vissa rådande strukturer blir möjliga att förändra. Det är alltså av yttersta vikt att inte bara sätta in riktade marknadsföringsåtgärder, utan även ta ett ansvar för att frågans andra delar utvecklas och förankras. Högskoleverket har fått intrycket att en hel del arbete redan görs på området.

Att universitetet genomför uppföljning som har bäring på breddad rekrytering och likaså använder resultaten från uppföljningarna för att förbättra utbildningen och stödet till studenterna tyder på en positiv inställning för att bredda rekryteringen i ett långsiktigt och kontinuerligt förlopp.

Det fortsatta arbetet

SLU har stakat ut vägen framåt genom slutsatserna av det explorativa rekryteringsprojekt som genomfördes inom lärosätet för några år sedan. För ett framgångsrikt arbete med dessa frågor kan universitetet inte förlita sig på kampanjer eller tillfälliga projektgrupper, utan behöver integrera den delen i det generella rekryteringsarbetet. Det är viktigt att underhålla de kontakter som knutits och fortsätta att arbeta med exempelvis invandrantäta högstadieskolor, genom att till exempel utveckla samarbetet med föreningar för djur- och naturintresserade barn och ungdomar i invandrantäta områden. SLU skulle även behöva skaffa sig mer kunskap om vilka livsprojekt presumtiva studenter med arbetarbakgrund har, om deras syn på SLU och hur dess utbildningar skulle kunna vara möjliga val för dem.

Slutligen vill Högskoleverket uppmuntra SLU att ta vara på det engagemang som vuxit fram inom organisationen, och att lärosätet arbetar vidare för att förändra både synen på mångfald och den faktiska snedrekryteringen.